

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Monika Babůrková

Právní postavení nezletilých rodičů

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právní postavení nezletilých rodičů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

Ve Studénce dne 21.8.2018

.....

Monika Babůrková

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucím své diplomové práce JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph.D. a JUDr. Lence Westphalové, Ph. D. za odborné rady, podporu a trpělivost při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Rodina a manželství.....	9
1.1. Rodina	9
1.2. Manželství.....	10
1.2.1. Manželství a nezletilý rodič.....	12
2. Rodičovská odpovědnost	14
2.1. Pojem rodičovská odpovědnost a její právní úprava	14
2.2. Výkon rodičovské odpovědnosti	15
2.2.1. Změna výkonu rodičovské odpovědnosti.....	16
2.3. Obsah rodičovské odpovědnosti	19
2.3.1. Péče o dítě	20
2.3.2. Ochrana dítěte	21
2.3.3. Udržování osobního styku s dítětem	21
2.3.4. Řádná výchova a vzdělání.....	22
2.3.5. Určení bydliště dítěte.....	23
2.3.6. Zastupování dítěte	24
2.3.7. Správa jmění dítěte.....	25
3. Osvojení.....	28
3.1. Osvojení nezletilého	28
3.1.1. Osvojení nezletilého rodiče	28
3.1.2. Nezletilý rodič jako osvojitel	29
3.1.3. Souhlas s osvojením dítěte nezletilého rodiče	30
3.2. Osvojení zletilého.....	33
3.2.1. Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého	33
3.2.2. Osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého.....	35
Závěr.....	37
Bibliografie.....	41
Shrnutí/Summary	44

Seznam použitých zkratek:

ÚS   Ústavní soud

OZ   Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Při představě rodiče si většina z nás vybaví svéprávnou osobu, která má všechny vlastnosti, které poskytují záruku správné výchovy a mravního, tělesného a citového vývoje dítěte. Avšak v určitých situacích se může stát, že se rodičem stane dítě již před dosažením zletilosti. S tímto statutem, který je nezletilému přiznán, přichází řada otázek a záležitostí, které je třeba objasnit. Tyto věci je nutné objasnit zejména v případě, kdy rodič není plně svéprávný, a tím pádem není on sám oprávněn k určitým právním jednáním. Právní postavení nezletilých rodičů je problematikou, které v dnešní společnosti není dán dostatečný prostor a zůstává v pozadí jiných rodinně právních problémů i přesto, že se jedná o případy v dnešní společnosti časté. Povědomí veřejnosti o tom, jaká práva a povinnosti má nezletilý rodič je nízké, z toho důvodu by tato problematika měla být více řešena, a to proto, aby se dostala do povědomí veřejnosti. Větší povědomí veřejnosti o této problematice by mohlo přispět i k významné osvětě mezi nezletilými a dle mého názoru by mohlo pomoci k jejich zodpovědnějšímu přístupu v případě zahájení rodičovství a k uvědomění si důsledků a změn, které s rodičovstvím souvisejí.

Právní postavení rodičů, kteří ještě nedovršili plné svéprávnosti a jsou stále nezletilí, je problematikou, která může být zkoumána a analyzována z různých hledisek od určování jména a příjmení jeho dítěte přes postavení nezletilého rodiče před soudem až po jeho souhlasy při zdravotnických zákrocích na jeho dítěti. Tato práce však zkoumá, jaké je jejich právní postavení z hlediska jejich rodičovské odpovědnosti a z osvojení. Základem je zejména to, jak nezletilý rodič rodičovskou odpovědnost vykonává, jaký mu náleží rozsah výkonu rodičovské odpovědnosti a jaká práva mu z rodičovské odpovědnosti zákonodárce v dnešním právním řádu přiznává. Stejně tak jako to, jaké právní postavení má v případě osvojení ať už je předmětem osvojení on sám nebo jeho vlastní potomek, popřípadě jaké postavení má při udělování souhlasu s osvojením a zdali se mění jeho právní postavení osvojením, eventuálně jakým způsobem.

Některá práva a povinnosti byla přiznávána nezletilému rodiči i ve staré právní úpravě, avšak tato diplomová práce se zabývá zejména tím, jaká práva a povinnosti nezletilému rodiči přiznává dnes účinný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“). Tento jednotný kodex soukromého práva po rekonstrukci nově obsahuje i problematiku práva rodinného, které bylo před rekonstrukcí soukromého práva zakotveno ve zvláštním zákoně, kterým byl zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině. Jedná se tedy o právní úpravu, která je účinná na území České republiky, a z tohoto důvodu se tato diplomová práce zabývá právním postavením nezletilého rodiče v českém právním řádu.

Základní výzkumnou otázkou pro tuto práci je „Je právní postavení nezletilého rodiče v českém právním řádu dostatečně upraveno?“. Dostatečně upraveno z hlediska toho, zda zákonodárce na nezletilého rodiče myslí a upravuje v zákoně jeho postavení. K zodpovězení této otázky je zapotřebí potvrdit nebo naopak vyvrátit stanovené hypotézy. Jednou z hypotéz této práce je ta, že právní postavení nezletilého rodiče je v rámci rodičovské odpovědnosti úzce nastaveno, a to tím způsobem, že nezletilý rodič nemá dle právní úpravy dostatek práv k jejímu výkonu. Další hypotézou této práce je ta, že právní postavení nezletilého rodiče je právní úpravou díky jeho neplné svéprávnosti velmi omezeno. Je nutné také odpovědět na další otázky jako například: má uzavření manželství nezletilým vliv na jeho právní postavení, mění se právní postavení nezletilého rodiče jeho osvojením nebo osvojením jeho vlastního dítěte, je sám nezletilý rodič oprávněn osvojit dítě? Cílem této práce je na základě analýzy právních předpisů České republiky a teoretických podkladů kriticky zhodnotit právní úpravu právního postavení nezletilého rodiče. Pro naplnění daného cíle je v této práci využívána metoda kritické analýzy spočívající v posouzení aktuálního stavu dané problematiky. Metodu kritické analýzy jsem zvolila z toho důvodu, jelikož je na základě nastavení výzkumných otázek nejideálnější k jejich zodpovězení.

V úvodu diplomové práce nejprve vymezují pojmy rodina a manželství. Domnívám se, že tyto pojmy s daným tématem velmi úzce souvisí a je nutné zjistit, jak jsou právním řádem vymezovány. Věnuji se jim zejména z toho důvodu, že v dnešní moderní době již rodina a manželství není tím, čím bývala v minulosti. Je sice stále považována za základ společnosti, avšak dnes najedeme daleko větší množství rozpadlých rodin a manželství. Na právní postavení nezletilého má velký vliv uzavření manželství, proto tato kapitola řeší i to, jak se jeho právní postavení uzavřením manželství mění. Za úvodní část řadím kapitolu, která se zabývá rodičovskou odpovědností. Má za úkol přiblížit, co to je rodičovská odpovědnost, jak se vykonává a zejména se zabývá jejím obsahem. Obsahem rodičovské odpovědnosti jsou jednotlivá práva a povinnosti, které rodič vůči svému dítěti má.¹ Já se zejména zabývám tím, jaká práva a povinnosti jsou přiznávána nezletilému rodiči, popřípadě jaká práva a povinnosti mu zákonodárce nepřiznává a zda je tento stav dle mého názoru správný. Poslední kapitola této práce se věnuje problematice osvojení. Přibližuje, co je osvojení, jaké druhy osvojení existují v dnešním právním řádu. Především se ale tato kapitola zabývá problematikou nezletilého rodiče tím, jaké právní postavení má v případě, kdy je sám osvojován, a také v případě, kdy je osvojován jeho vlastní potomek. S osvojením dítěte se pojí také právo souhlasu jeho rodiče s osvojením. Poslední kapitola také řeší, jestli i nezletilý rodič má právo poskytnout souhlas s osvojením jeho potomka či nikoliv.

---

¹ §858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Dosavadní zpracování tématu je dle mého názoru dosti kusé. Zákodárce na nezletilé rodiče myslí, když v určitých ustanoveních přímo upravuje jeho práva nebo povinnosti, ze kterých vyplývá i jejich právní postavení, proto jsem při zpracování tématu často požívala text zákona. Co se týče odborných knih, zde se problematikou zabývají autoři komentářů k jednotlivým částem OZ, kdy nejvíce jsem vycházela z komentáře k OZ k části rodinného práva Milany Hrušákové a kolektivu, jelikož ten velmi dobře doplňuje a vysvětluje zákonnou úpravu a pomohl mi lépe proniknout do dané problematiky. Z teoretických zdrojů mé diplomové práci jsem nejvíce vycházela z publikací Milany Hrušákové a také z publikace Renáty Šínové a kolektivu. Tímto bych chtěla výše zmíněným autorům poděkovat za odborný podklad k této diplomové práci. K dotvoření celkového obsahu práce jsem použila i odborné články a internetové zdroje. Bohužel odborných článků, které by se vztahovaly k vybrané problematice, nenajdeme velké množství. Díky specifickému zaměření nenajdeme ani mnoho judikatury k danému tématu. Je to především proto, že tyto případy nejsou v praxi až tak časté, zejména co se týče tématu osvojení zletilého, jelikož se jedná o institut, který byl do OZ zařazen nově, a tak mé pojetí této problematiky se ještě v řízení před soudem nestihlo vyskytnout. Tato práce se výhradně zabývá právním postavením nezletilého rodiče v právním řádu platným a účinným na území České Republiky, z toho důvodu neobsahuje žádné zahraniční zdroje.

1. Rodina a manželství

Pojmy rodič, rodina a manželství spolu velmi úzce souvisí. V první kapitole zjistíme, jak právo rodinu a manželství vymezuje. Jestli může i nezletilý vstoupit do manželství a pokud ano, jaké následky pro nezletilého se vstupem do manželství vznikají.

1.1. Rodina

Historicky byla rodina zakládána uzavřením manželského svazku muže a ženy. I zákon o rodině, který upravoval rodinné právo před nyní účinným občanským zákoníkem, viděl až do své novely v roce 1998 jako základ rodiny manželství.² Budeme-li nyní hledat právní definici pojmu rodina, pak budeme hledat marně. Sám Ústavní soud (dále jen ÚS) ve svém nálezu říká, že definovat tento pojem náleží spíše disciplíně jako je sociologie, která rozlišuje různé typy rodin. ÚS bere rodinu jako subjekt, kde vztahy mezi členy vznikly na základě pokrevní spřízněnosti nebo na základě poměru, který takový vztah napodobuje, jelikož zde není biologické příbuzenství.³

Důvodem, proč právní řád neobsahuje definici pojmu rodina, je to, že jednotlivé společenské vědy nejsou jednotné v tom, jak je rodina vymezována. Z hlediska práva není rodina jako taková považována za právní subjekt. Za ten jsou považovány jednotlivé osoby, které rodinu tvoří.⁴ Rodinu můžeme vymezit například jako společenství, které má za úkol zachovat reprodukci. To, jak má rodina vypadat, vychází z legitimacy, kterou společnost považuje za obvyklou a vyhovující. K tomu, aby byla naplněna funkce rodiny, nestačí jen naplnění fyzické reprodukce, je nezbytné, aby byla zajištěna i reprodukce sociální.⁵

Tím, že právo přímo nedefinuje pojem rodiny, dochází k jeho spolupráci s jinými společenskými disciplínami. Souhlasím s názorem, že rodina není považována za právní subjekt, a to z toho důvodu, že rodina jako celek v právu nemá taková práva a povinnosti. Tyto práva a povinnosti mají spíše jednotliví členové rodiny. Z tohoto důvodu vidím rodinu spíše jako subjekt sociologický, který je důležitý pro správný chod společnosti. Právo vychází z určitého pojetí rodiny, což je zřejmé z toho, že sice ÚS nechce definovat rodinu, ale sám pak říká, co v pojmu rodina vidí. Dle mého názoru je rodinou společenství osob, které je pokrevně spřízněno. Ne vždy je ale tento stav možný, proto za rodinu považuji i společenství osob, které cítí

---

² KOVÁŘOVÁ, Daniela. Je rodina základ státu? *RoLi – Rodinné listy*, 28.května 2014, s. 13.

³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016 sp. zn. Pl. ÚS 7/15, bod 36 (získáno 15. května 2018 z databáze Beck-online).

⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Doplněk, 2006, s. 12.

⁵ SIMOTA, David. *Rodina, manželství a kohabitace* [online]. E-Polis.cz, 14. července 2005 [cit. 18. května 2018]. Dostupné na <http://www.e-polis.cz/clanek/rodina-manzelstvi-a-kohabitace.html>.

k dalším osobám stejnou sounáležitost jako osoby, které tvoří rodinu na základě pokrevní příbuznosti.

I když souhlasím s tím, že rodina jako taková není právní subjekt, je třeba si položit otázku, zda by se právo nemělo rodinou více zabývat. V dnešní moderní době již rodina neznamena ve společnosti to, co znamenala kdysi, kdy rodinu tvořil muž, žena a děti a mezi mužem a ženou byl manželský svazek. Nebudeme-li brát v úvahu situace, kdy dojde ke ztrátě jednoho z rodičů smrtí, je faktem, že dnes existuje daleko větší počet neúplných rodin, vzniklých na základě rozvodu manželství, z něhož se vytrácí buď mužský nebo ženský vzor, který je dle mého názoru velmi důležitý pro náležitý vývoj dítěte. I když je nastaven způsob výchovy oběma rodiči, dítě i tak může tento stav pociťovat a může být ovlivněno do budoucna. Právo by se mělo snažit, aby bylo pro rodiče a manžele lepší setrvat v manželství nebo jiném obdobném svazku, aby byla zachována rodina, která spolu funguje, a to zejména stanovením přísnějších podmínek pro zánik manželství. Domnívám se, že pokud by existovaly přísnější podmínky pro ukončení manželství, lidé by si důkladněji rozmysleli, zda vůbec chtějí do manželství vstoupit, a zejména by se snažili vyřešit mezi sebou konflikty vzniklé za trvání manželství, protože přísnější podmínky pro ukončení by je nutily k tomu, aby na svém manželství více pracovali a aby ve výsledku jejich vztah dále fungoval.

1.2. Manželství

Manželství, na rozdíl od pojmu rodina, právo definuje. Manželství je právním vztahem, který vzniká mezi mužem a ženou. Aby mohl tento svazek vzniknout, musí být splněny podmínky stanovené zákonem, musí mít předepsanou formu, obsah a jeho zánik je možný také pouze na základě zákonem stanovených podmínek. Pojmy manželství a rodina se mohou jevit jako synonyma, avšak jejich význam je rozdílný. Manželství je bráno jako základ, ze kterého rodina vzniká. Není ale pravdou, že rodina vzniká pouze na základě manželství. Za rodinu jsou brány například i situace, kdy spolu rodiče dítěte budou žít bez uzavření manželského svazku, rodinou je i soužití jednoho rodiče s dítětem. Vazby, které vznikají jak v rodině, tak v manželství, jsou osobní a citové. Následkem těchto zvláštních vztahů je vznik specifické právní úpravy.⁶

Zákon pro vznik manželství vyžaduje projev vůle muže a ženy, který musí být svobodný, úplný a souhlasný, učiněný slavnostním způsobem, veřejně a v přítomnosti dvou svědků. Zákon také vidí manželství jako trvalý svazek, jehož hlavním účelem je založení rodiny.⁷ Existují dvě možnosti, jak lze uzavřít manželství, a to sňatek civilní a církevní. Jedním z rozdílů mezi oběma sňatky je zejména

---

⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Doplněk, 2006, s. 12–13.

⁷ § 655- § 656 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ten, před kým se projevuje vůle vstoupit do manželství. V případě civilního sňatku je tento projev vůle činěn před orgánem veřejné moci, který tento obřad provádí za přítomnosti matrikáře. Na rozdíl od církevního sňatku, který je činěn před orgánem církve, popřípadě před náboženskou společností, která je k tomuto oprávněna podle právního řádu.⁸ Stejně jako jsou stanoveny podmínky pro uzavření manželství, zákon stanoví i situace, kdy manželství končí. Těmi jsou smrt jednoho z manželů, která je považována za přirozený způsob zániku manželství, rozvod a změna pohlaví.⁹

Z výše uvedených informací vyplývá, že právo se více zabývá pojmem manželství než pojmem rodina. Myslím si, že je to zejména tím, že manželství mění právní postavení muže a ženy. S manželstvím přichází statusová změna a také změna v majetkových vztazích obou osob. Manželstvím nemůže být jakýkoli projev vůle či jen prohlášení, že jsou manželi, je nutné splnit podmínky, které jsou stanovené zákonem. Podmínky, které jsou stanoveny pro vstup do manželství mají snoubencům ukázat vážnost takového svazku a nutnost si vstup do tohoto spojení náležitě promyslet. Stejně může být manželství ukončeno jen jedním z možných způsobů, které zákon k ukončení manželství poskytuje.

Manželství a rodina spolu velmi úzce souvisí, jelikož účelem manželství je zejména reprodukce, na základě které vzniká pokrevní příbuznost mezi osobami, jež výše považuji za jeden z projevů rodiny. Jak jsem již zmínila, je nutné, aby právo více dbalo na zachování rodiny. S tím je velmi spjata existence manželství, které určitým způsobem zavazuje osoby k tomu, aby spolu žily. Dle mého názoru je základním problémem ve společnosti to, že ukončení manželství se v dnešní době jeví jako velmi jednoduché a časté řešení určitých komplikací, které se mohou ve vztahu mezi lidmi vyskytnout. A místo toho, aby manželé na vztahu pracovali, uchýlí se pro ně k jednoduššímu řešení. Důsledkem pak je vznik neúplných rodin, které mohou mít vliv na následný vývoj dítěte. Samozřejmě je třeba vzít také v úvahu situace, kdy manželství je v takovém stavu, že setrvání v něm může mít daleko větší negativní vliv na vývoj dítěte, než když bude dítě vyrůstat pouze s jedním rodičem. Proto by soud měl vždy při rozhodování o zániku manželství vzít v úvahu zejména zájem dítěte.

---

⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 51–52.

⁹ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 37–38.

1.2.1. Manželství a nezletilý rodič

Zákon říká, že: „*Manželství nemůže uzavřít nezletilý, který není plně svéprávný.*“ Avšak je zde také stanovena výjimka, na základě které je umožněno uzavřít sňatek i nezletilému, který není plně svéprávný a který již dovršil věku šestnácti let, a to v případě, že k tomu jsou důležité důvody.¹⁰

Za nezletilou osobu se dle zákona považuje taková osoba, která ještě nedosáhla osmnáctého roku věku. Zletilou se osoba stává den následující po jejích osmnáctých narozeninách.¹¹ Jedním z důsledků nabytí zletilosti je získání plné svéprávnosti. Ta označuje způsobilost osoby samostatně právně jednat a nabývat vlastním jednáním práva a povinnosti. Podstatné pro svéprávnost je fakt, že daná osoba musí být schopna ovládnout a rozpoznat následky svého jednání. Důvodem je ochrana těchto osob před následky jejich jednání. Na rozdíl od zletilosti se dá plná svéprávnost nabýt i jiným způsobem než dosažením zletilosti.¹² Zákon říká, že plnou svéprávnost je možno před dosažením osmnáctého roku věku nabýt jejím přiznáním nebo uzavřením manželství.¹³

Jednou z možností nabytí plné svéprávnosti před dosažením zletilosti je uzavření manželství. V tomto případě je podmínkou věk minimálně 16 let a povolení soudu. K této možnosti častěji dochází, má-li druhý manžel již svéprávnost v plném rozsahu. Pokud jsou oba nastávající manželé nezletilí, je třeba povolení soudu k uzavření manželství u obou snoubenců.¹⁴ Za důležitý důvod je považováno například těhotenství nezletilé, avšak to samo o sobě jako důvod nestačí. Musí být zkoumán také vzájemný vztah snoubenců stejně jako i zájem společnosti. Snoubenci musí poskytovat záruky, že jejich vztah bude pevný a trvalý, že jsou dostatečně psychicky vyspělí, že poskytují svou práci a přístupem životu dostatečnou záruku, že manželství bude naplňovat své společenské poslání.¹⁵ I když zákon přímo neříká, že by měl soud zkoumat duševní vyspělost snoubenců, vzájemný vztah a jejich finanční situaci, lze najít názor, že i tato kritéria by měl soud v případě rozhodování o povolení uzavření manželství uvážit.¹⁶ Osoba, která

---

¹⁰ §672 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 30.

¹² DOBROVOLNÁ, Eva. Komentář k § 30. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 193–195.

¹³ § 31 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ DOBROVOLNÁ, Eva. Komentář k § 30. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 194–195.

¹⁵ Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 31. 5. 1976, sp. zn. Cpj 179/75, bod VI (získáno 24. května 2018 z databáze Beck-online).

¹⁶ DOBROVOLNÁ, Eva. Komentář k § 30. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 194–195.

tímto způsobem získá plnou svéprávnost již nemůže být svéprávnosti zbavena, pokud by manželství bylo prohlášeno za neplatné či pokud by došlo k jeho následnému zániku.¹⁷

Souhlasím s tím, že právní řád umožňuje uzavření manželství pouze osobám plně svéprávným. Dle mého názoru je to zejména z toho důvodu, že s manželstvím dochází k zásadním právním i osobním změnám člověka, který manželství uzavře, a proto by měly být osoby dostatečně zralé, zejména psychicky, aby si byly vědomy všech následků, které vstup do manželství přináší.

Je zde i stanovena výjimka, kdy může být manželství uzavřeno i osobou, která není plně svéprávná. Tato osoba musí splňovat zákonem stanovené podmínky. O možnosti uzavřít manželství takovou osobou rozhoduje soud, který by měl zkoumat veškeré okolnosti, které jsou podstatné pro fungování manželství a na základě toho by měl určit, zda jsou tito nezletilí schopni se o sebe a popřípadě také o svou rodinu, náležitě postarat. Podstatné zde je, že uzavřením manželství se nezletilý stává plně svéprávným, a tímto se mění jeho právní postavení. Jak bude řečeno později, nezletilý pak například vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.

Myslím si, že je to velmi podstatný zásah do postavení nezletilého. I přestože někteří nezletilí mohou být rozumově i volně velmi vyspělí, nemyslím si, že si jsou vždy vědomi všech následků, které vstup do manželství a vznik plné svéprávnosti přináší. Dle mého názoru by měl soud dávat souhlas k právním jednáním nezletilých, kteří nabyli manželstvím plné svéprávnosti, nebo by měl stanovit nějakou osobu či instituci, například Orgán sociálně-právní ochrany dětí, který by vykonával dohled nad jednáním nezletilých do nabytí zletilosti. Tento souhlas nebo dohled by měl být vykonáván zejména u právních jednání, která zásadním způsobem mění postavení dané osoby, nebo která mohou ovlivnit i postavení osob mu blízkých a na něm závislých, jako je například rozhodování o nabytí či pozbytí nemovitostí, o vstupu nezletilého do obchodní korporace, o jeho investování velkého obnosu peněz či zřizování finančních úvěrů.

---

¹⁷ DOBROVOLNÁ, Eva. Komentář k § 30. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 194–195.

2. Rodičovská odpovědnost

Abychom mohli určit, jaká práva a povinnosti náleží nezletilému rodiči, tudíž jaké je jeho právní postavení, musíme se podívat na institut rodičovské odpovědnosti. V této kapitole nejprve definujeme, co rodičovská odpovědnost znamená, poté se zaměříme na její výkon a v poslední řadě se podíváme na obsah rodičovské odpovědnosti.

2.1. Pojem rodičovská odpovědnost a její právní úprava

Úprava rodičovské odpovědnosti v českém občanském zákoníku vychází především z evropského práva, a to konkrétně z Principů evropského rodinného práva ve věci rodičovské odpovědnosti. Ustanovení zákona, která upravují rodičovskou odpovědnost, mají povahu kogentních norem, čemuž odpovídá i to, že pouze soud může změnit rozsah a trvání rodičovské odpovědnosti.¹⁸ Rodiče sami nemohou svou rodičovskou odpovědnost převést na někoho dalšího, nemohou se jí ani ze své vlastní vůle vzdát.¹⁹

Co se týče pojmu rodičovské odpovědnosti, je ho třeba chápat jako soubor právních a morálních pravidel, jejichž podstata a smysl je zejména v rodičovství jako takovém s přihlédnutím k hodnotě blaha dítěte. Normy, které ji upravují, vyzdvihují především nutnost náležité péče rodičů o jejich dítě. Právní účinky rodičovství nevznikají pouze mezi rodičem a dítětem, ale uplatní se vůči jakékoli osobě, která do tohoto práva zasahuje.²⁰

Dle mého názoru je, již z podstaty institutu, rodičovská odpovědnost nejdůležitějším nástrojem, který upravuje vztah mezi rodiči a dítětem, což vyplývá i z výše zmíněné kogentní povahy daných ustanovení. Tím, že jsou dána přesná pravidla pro změnu, popřípadě pro zrušení rodičovské odpovědnosti, o kterých vždy rozhoduje soud, mluvíme o institutu, který je svou povahou stálý a tak poskytuje velkou míru právní jistoty. Jedná se o soubor práv a povinností, které dávají rodičům určitou moc nad dítětem, díky které jej mohou kontrolovat, upravovat jeho postavení a rozhodovat o jeho právech a povinnostech. Zároveň vznikají rodičům i určité povinnosti, které plynou zejména z práva dítěte na jeho ochranu.

Rodičovská odpovědnost vzniká stejně jako rodičovství narozením dítěte a zaniká nabytím plné svéprávnosti dítěte.²¹ Na základě statutu rodičovství náleží rodičovská odpovědnost každému

¹⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 186.

¹⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 313.

²⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 186.

²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 187.

z rodičů. Jedinou výjimku tvoří situace, kdy by byl rodič zbaven rodičovské odpovědnosti díky rozhodnutí soudu. Může nastat i situace, kdy dítě nebude mít oba rodiče. V tomto případě bude nositelem rodičovské odpovědnosti rodič, který existuje, a to v plném rozsahu, pokud není jeho rodičovská odpovědnost omezena, popřípadě pokud jí není úplně zbaven.²² Je nutné zmínit, že nositelem rodičovské odpovědnosti je rodič bez ohledu na rozsah jeho svéprávnosti, jelikož nositelství vyplývá ze vztahu dítěte a rodiče. Lze nalézt názor, že tento stav posiluje postavení rodiče.²³

Rodičovská odpovědnost je základním právem každého rodiče ke svému dítěti, z čehož vyplývá, že ji má jak otec, tak matka dítěte. Nositelem rodičovské odpovědnosti je rodič jakéhokoli věku, a to i v případě, že trpí duševní poruchou, jelikož zde není kritériem rozsah svéprávnosti člověka. Může však nastat stav, kdy soud smí zbavit rodiče jeho rodičovské odpovědnosti. Myslím si, že v takových situacích se bude jednat o závažné případy, kdy soud bude vždy zkoumat, zda je dané rozhodnutí v zájmu dítěte, jelikož se jedná o velký zásah do právního postavení rodiče.

2.2. Výkon rodičovské odpovědnosti

Nositelem rodičovské odpovědnosti je každý z rodičů, avšak ne každý z rodičů má právo ji vykonávat. Výkon rodičovské odpovědnosti může být soudem pozastaven, omezen, popřípadě jí může být rodič úplně zbaven. Existuje i možnost, kdy je výkon rodičovské odpovědnosti pozastaven přímo ze zákona.²⁴ V případě, že soud rozhoduje o způsobu či rozsahu výkonu rodičovské odpovědnosti, je vždy pro jeho rozhodování podstatný zájem dítěte.²⁵

Úmluva o právech dítěte říká, že zájem dítěte je hlavní hodnotou, kterou musí dodržovat všichni, kteří nějakým způsobem za dítě jednají.²⁶ Zájem dítěte je pojmem, který má různý význam v různých kulturních, náboženských a sociálních podmínkách, proto nelze vytvořit jednotný souhrn kritérií. Vždy je třeba posuzovat, co je v zájmu konkrétního dítěte a v konkrétním případě. Tento pojem je třeba vykládat jako zájem na ochraně, rozvoji a participaci dítěte.²⁷

---

²² WESTPHALOVÁ, Lenka. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 67.

²³ SCHÖN, Monika. Výkon rodičovské odpovědnosti rodičem s omezenou svéprávností. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 13-14, s. 492-495.

²⁴ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s.822.

²⁵ § 866 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Článek 3 odst. 1 mezinárodní smlouvy vyhlášené sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte.

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. Komentář k § 866. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 847.

Jak vyplývá z výše uvedeného, je podstatné rozlišovat mezi nositelstvím a výkonem rodičovské odpovědnosti. Rozdíl mezi těmito pojmy vidím zejména v tom, že nositel jako takový nemá vliv na to, zda se dané právo nebo povinnost realizuje či nikoliv. Pokud má rodič právo výkonu rodičovské odpovědnosti, pak je jeho vliv na dítě reálný a je tím, kdo určuje a rozhoduje jakým směrem se bude dítě vyvíjet v různých oblastech, jako například vzdělání, typ výchovy apod. Vycházím zejména z toho, že nositelem je rodič vždy bez ohledu na to, zda je plně svéprávný, avšak existence práva výkonu rodičovské odpovědnosti není pokaždé u daného nositele jistá.

Z toho, že institut zájmu dítěte je pojmem, který je zakotvený na mezinárodní úrovni usuzuji, že jde o jeden z nejdůležitějších institutů, které rodinné právo upravuje. Na základě toho musí být zájem dítěte zkoumán vždy, když dochází k zásahu do práv dítěte. Myslím si, že pokud dítě dosahuje takové rozumové a volní vyspělosti, že je schopno vyjádřit svůj názor k jednání svých rodičů, pak by mělo být k jeho názoru přihlédnuto, jelikož ten vyjadřuje, jaký je opravdový zájem daného dítěte.

Opět se zde projevuje kogentní charakter právní úpravy, když výkon rodičovské odpovědnosti může být změněn jen rozhodnutím soudu, popřípadě přímo na základě zákona po splnění stanovených podmínek. Rodič má posílena svá práva a je jasné, co může očekávat, jelikož k zásahu do rodičovské odpovědnosti může dojít tehdy, jestliže budou splněny podmínky stanovené zákonem.

2.2.1. Změna výkonu rodičovské odpovědnosti

Zákon upravuje situace, ve kterých je třeba, aby soud rozhodl o změně výkonu rodičovské odpovědnosti. V případě pozastavení rodičovské odpovědnosti je rozhodnutí soudu závislé na objektivních překážkách, které se vyskytnou na straně rodiče.²⁸ Podmínkou k pozastavení rodičovské odpovědnosti je závažný důvod, který rodiči brání vykonávat jeho rodičovskou odpovědnost. Závažným důvodem, který brání rodiči ve výkonu může být například jeho dlouhodobá nepřítomnost v rodině. Další, a to podstatnější podmínkou pro pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, je především zájem dítěte. Pokud pominou důvody, na základě kterých soud rozhodl o pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, může soud své rozhodnutí o pozastavení výkonu zrušit. Pokud k tomu dojde, nabývá rodič opět práva výkonu rodičovské odpovědnosti.²⁹

---

²⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 44–45.

²⁹ WESTPHALOVÁ, Lenka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÍNOVÁ, Renáta. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 183-184.

Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti se jeví jako nejmírnější zásah, kterým může soud modifikovat právo rodiče na výkon rodičovské odpovědnosti. Nejmírnější proto, že rodič stále zůstává nositelem rodičovské odpovědnosti, pouze ji po danou dobu nemá právo vykonávat. Právo výkonu se pak z logiky věci přesouvá na druhého rodiče, kterému zůstalo zachováno. Jedná se o zásah, který může být pouze dočasný, jelikož jakmile odpadnou důvody, pro které bylo rozhodnutí vydáno, soud své rozhodnutí zruší a výkon rodičovské odpovědnosti se obnoví.

Dalším způsobem zásahu soudu do výkonu rodičovské odpovědnosti je její omezení. Hlavním důvodem pro rozhodnutí o omezení výkonu rodičovské odpovědnosti (i rodičovské odpovědnosti jako takové) je zejména to, že rodič rodičovskou odpovědnost nevykonává řádně. Na rozdíl od pozastavení rodičovské odpovědnosti se jedná o subjektivní důvody, které vyvstávají na straně rodiče a kde se hodnotí to, jak práva a povinnosti, která souvisí s rodičovskou odpovědností, v reálu vykonává. Rozhodnutí nemá být nějakým potrestáním rodiče. Podstatné je, že rozhodnutí je v zájmu dítěte a je s ním v souladu.³⁰ Je třeba rozlišovat omezení výkonu rodičovské odpovědnosti a omezení rodičovské odpovědnosti jako takové. Omezení v prvním případě, tedy omezení výkonu, se použije v případě omezení výkonu práv a povinností, které jsou třeba vykonávat opakovaně. V případě omezení rodičovské odpovědnosti rodič přestane být i jejím nositelem. A z tohoto důvodu by tento případ měl být používán spíše výjimečně. Opět zde může nastat situace, že soud své rozhodnutí o omezení rodičovské odpovědnosti zruší, když pominou důvody, pro které byla omezena, s tím následkem, že se výkon rodičovské odpovědnosti obnoví, popřípadě se rodič stane opět jejím nositelem.³¹

Myslím si, že omezení rodičovské odpovědnosti představuje větší zásah do práv rodiče k dítěti než její pouhé pozastavení, a to na základě toho, že v případě pozastavení je rodič stále nositelem, ale u omezení již nositelem není. Už jenom fakt, že se zde rozlišují dvě varianty omezení, a to omezení rodičovské odpovědnosti a omezení jejího výkonu, znamená, že zákonodárce se snažil myslet na více situací, které by mohly nastat a chtěl odlišit možné následky.

Další možností, kterou může dojít k zásahu do rodičovské odpovědnosti, je její zbavení. K tomu, aby soud mohl zbavit rodiče výkonu rodičovské odpovědnosti, popřípadě i rodičovskou odpovědnost jako takovou musí být zjevné, zda jí rodič zneužíval nebo zanedbával, a to závažným způsobem. K tomu, aby rodič mohl být zbaven rodičovské odpovědnosti je třeba naplnit

---

³⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÍNOVÁ, Renáta. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 185.

³¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. Komentář k § 870. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 872-874.

předpoklad, že neexistuje jiný způsob, kterým by mohla být dosažena dostatečná ochrana dítěte. Podmínky pro zbavení rodičovské odpovědnosti musí být pouze do budoucna, nesmí se jednat o sankci za jednání v minulosti, a vždy musí být v zájmu dítěte. I v tomto případě soud rozhodnutí zruší, jestliže dojde ke změně poměrů a pomínou-li důvody, pro které rozhodnutí vydal a které zde byly v době jeho vyhlášení.³²

Zbavení rodičovské odpovědnosti je nejzávažnějším zásahem. Přistupuje se k ní až v případě, že ji není možno pozastavit, omezit, popřípadě pokud nelze využít jiného institutu k ochraně dítěte. Myslím si, že vždy je třeba mít v právu zakotven institut, který bude dopadat na ty nejzávažnější případy a který bude mít zároveň stanovené podmínky, jež bude velmi podstatné a v některých případech i těžké zkoumat. Je nutné konstatovat, že z povahy institutu vyplývá, že soud bude vždy rozhodovat na základě konkrétní situace vůči danému rodiči a jeho vztahu ke konkrétnímu dítěti. Zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu nesmí být sankcí za předchozí jednání rodiče, soud bude muset zejména zkoumat přínos rodiče pro dítě do budoucna. Pokud rodič opakovaně zanedbával a dá se předpokládat, že bude zanedbávat nebo zneužívat své rodičovské odpovědnosti i nadále, určitě takové jednání nebude v zájmu dítěte. Je třeba dát dotyčnému najevo, že jeho jednání není v zájmu dítěte a rozhodnout o zbavení jeho práv a povinností. Mohou nastat situace, kdy si rodič uvědomí, že jednal v rozporu s tím, co bylo pro dítě žádoucí. V tom případě soud může své rozhodnutí zrušit.

Poslední zmíněná možnost je upravena v první části prvního odstavce §868 občanského zákoníku a říká: „*Výkon rodičovské odpovědnosti nezletilého rodiče, který dříve příznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství nenabyl plné svéprávnosti, je až do doby, kdy nabude plnou svéprávnost, pozastaven.*“ Zákon také mluví o tom, že pozastavení neplatí na právo péče o dítě, leda by soud pozastavil i toto právo. Stejně platí i v případě rodiče, jehož svéprávnost byla v této oblasti omezena.³³

Jak již bylo řečeno dříve, nositelem rodičovské odpovědnosti je každý, bez ohledu na jeho svéprávnost, tudíž i rodič, který nemá plnou svéprávnost v důsledku věku nebo který je ve svéprávnosti omezen. Problém pak nastává v případě výkonu rodičovské odpovědnosti rodičem ne plně svéprávným, kdy na tuto situaci reaguje přímo zákon výše zmíněným ustanovením. Myslím si, že z koncepce rodičovské odpovědnosti je dané ustanovení potřebné. Dle mého názoru, se jedná o ustanovení, které je speciální vzhledem k ustanovení, které pozastavuje výkon rodičovské odpovědnosti v případě, že se objeví závažná okolnost bránící jeho výkonu. V případě,

---

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. Komentář k § 871. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 877-879.

³³ § 868 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

že by ne plně svéprávný rodič mohl vykonávat rodičovskou odpovědnost ve věcech, ve kterých je jeho svéprávnost omezena, pak by takové jednání odporovalo zákonu.

Co se tedy týče právního postavení rodiče, který je nezletilý, zákon sice jeho rodičovskou odpovědnost pozastavuje, ale ponechává mu právo péče o dítě. Zde je vidět že právní postavení nezletilého rodiče je omezeno. Nezletilý rodič sice je nositelem rodičovské odpovědnosti a práv a povinností s ní spojených, avšak není oprávněn vykonávat všechna práva a povinnosti, která jsou obsahem rodičovské odpovědnosti. Musím podotknout, že nezletilá osoba v některých případech nemusí mít vůbec povědomí o tom, co to být rodičem vůbec představuje, a tak je na místě zabývat se otázkou, zda má nezletilý rodič vůbec rozumovou a volní vyspělost na to, aby mohl určité věci rozhodovat. Tento názor může být velmi subjektivní. Najdou se i takoví nezletilí, kteří v určitých situacích budou schopni rozhodnout a budou vědět jak, ale najdeme i takové, kteří ve svém věku o určitých záležitostech nemají ani ponětí, a po takových není možné žádat, aby rozhodovali o druhých, proto si myslím, že by k rozhodování o zásahu do výkonu rodičovské odpovědnosti mělo docházet případ od případu.

2.3. Obsah rodičovské odpovědnosti

Zákon upravuje, jaká práva a povinnosti pojem rodičovská odpovědnost obsahuje. Jedná se především o právo péče o dítě, které zahrnuje péči o zdraví dítěte a péči o jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Dále sem patří ochrana dítěte, udržování osobního styku s ním, zajišťování výchovy a vzdělání potomka, právo určení jeho bydliště, zastupování a správa jeho jmění.³⁴

Jelikož dítě není od svého narození schopno ovládnout a rozpoznat následky svého jednání, protože si tvoří pohled na svět a prochází rozumovým vývojem, je nutné, aby o určitých záležitostech, které se ho týkají, rozhodovaly osoby, které jsou schopny pečlivého a správného rozhodování. V tomto případě je nejrozumnější a nejpřirozenější, aby o dítěti rozhodovali jeho rodiče, kteří k němu mají osobní a nejbližší vztah. Je zde velká pravděpodobnost, že budou jednat v nejlepším zájmu svého dítěte. Je zřejmé, že jinak budou rodiče rozhodovat za novorozence a jinak za dítě, které se svým věkem blíží k nabytí plné svéprávnosti. V prvním případě není možno zjistit zájem dítěte, jeho přání a touhy, ale v druhém případě je na místě se jej zeptat na to, jak by si danou situaci představovalo a pokud je to možné, k tomuto názoru přihlídnout, popřípadě zvážit důsledky s ním spjaté.

---

³⁴ § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Jak již bylo zmíněno výše, zákon pozastavuje výkon rodičovské odpovědnosti nezletilého rodiče a ponechává mu pouze právo péče o dítě, avšak rodičovská odpovědnost obsahuje soubor práv a povinností a právo péče o dítě je pouze jedním z nich. Je na místě zamyslet se nad tím, zda je rozhodnutí zákonodárce správné a zda by nezletilý rodič neměl mít více práv než pouze právo péče o dítě či jestli by zákonodárce neměl výkon jeho rodičovské odpovědnosti omezit úplně.

Nezletilý plně nesvéprávný rodič není zákonným zástupcem dítěte, a proto nemůže za dítě svým jménem jednat. S přihlédnutím k právní úpravě způsobilosti nezletilých k právnímu jednání je důležité přijmout názor, že je-li nezletilý schopen výkonu péče o dítě, je pak oprávněn přijímat výživné dítěte a samostatně s ním nakládat. V případě, že by bylo třeba podat návrh na exekuci, nezletilý rodič není v tomto případě oprávněn návrh za dítě podat, jelikož není jeho zákonným zástupcem.³⁵

2.3.1. Péče o dítě

Právo péče o dítě zahrnuje především povinnost péče o zdraví dítěte, o jeho citový, rozumový, tělesný a mravní vývoj. Tento pojem je širší než pojem osobní péče o dítě. Používání těchto dvou pojmů je však v zákonné úpravě velmi různorodé. Péčí o dítě v neširším pojetí rozumíme rozhodování o dítěti, a to například rozhodování o lékařské péči, o trávení volného času atd.³⁶

Každodenní starost o dítě a rozhodování o běžných záležitostech dítěte, takto lze charakterizovat pojem osobní péče o dítě. S osobní péčí je velmi úzce spjata výchova dítěte. Tu vykonává více ten, kdo má dítě v osobní péči. Rodič, který nemá dítě v osobní péči, rovněž na dítě výchovně působí, i když omezeněji, a to prostřednictvím jakékoli formy styku s dítětem.³⁷ Právo péče o dítě je svěřeno oběma rodičům, se kterými dítě žije. Pokud ale dojde k rozvodu manželství, soud rozhodne také o tom, kdo bude toto právo k dítěti vykonávat. Může rozhodnout o umístění dítěte do péče jednoho z rodičů, do střídavé péče, popřípadě do péče společné, ke které je ale vyžadován souhlas obou rodičů. Dále je možné dítě svěřit i do péče jiné osoby, pokud je výkon takové péče v zájmu dítěte.³⁸

---

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. Komentář k § 868. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 865.

³⁶ WESTPHALOVÁ, Lenka. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 77.

³⁷ WESTPHALOVÁ, Lenka. In ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 78

³⁸ ŘEZNÍČEK, David. *Společná péče o dítě po rozvodu rodičů* [online]. EPRAVO.CZ, 3. února 2017 [cit. 24. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-pece-o-dite-po-rozchodu-rodicu-104923.html?mail>>.

Právo péče o dítě je právem, které zákonodárce nezletilému rodiči ze souboru práv a povinností obsahující rodičovskou odpovědnost ponechává. Je to právo, kterým je zajišťován vývoj dítěte v různých směrech. Je zřejmé, že toto právo bude v prvním případě náležet rodičům dítěte, kteří mají povinnost se o něj starat. Právo rodičovské péče je dle mého názoru jedním z velmi důležitých práv, díky kterému dochází k formování dítěte. Pokud je nezletilým rodičům zachováno právo péče o dítě, pak je s tímto právem spjata spousta ostatních práv a povinností, které jsou součástí rodičovské odpovědnosti, jako třeba ochrana dítěte a rozhodování o bydlišti dítěte. Myslím si, že tato práva by neměla být zákonodárcem rozdělována tak, aby byl k výkonu každého oprávněn jiný člověk. Pokud je nezletilému rodiči svěřeno právo osobní péče o dítě a nemá právo rozhodnout o tom, kde dítě bude bydlet, pak z logiky věci, bude-li dítě bydlet jinde než nezletilý rodič, tento nemůže vykonávat péči o dítě osobně. Právo na ochranu dítěte by měl vykonávat zejména ten, kdo má dítě bezprostředně u sebe a může ho chránit před všemi negativními vlivy, které na dítě mohou působit, a to ihned jakmile se objeví a může tak pohotově zasáhnou v případě potřeby

2.3.2. Ochrana dítěte

Ochrana dítěte je jedním z práv i povinností, které obsahuje rodičovská odpovědnost. Vždy se bude jednat o ochranu dítěte před vnějšími vlivy, které na něj mohou působit a také bude záležet i na subjektivních vlastnostech dítěte, jako například stupeň vývoje, věk, zralost apod.³⁹ Toto právo bylo vždy považováno za součást práva péče o dítě, avšak nyní je jedním z práv vedle péče o dítě, a to nejspíše proto, aby na něj byl položen větší důraz. Ochranou se zde myslí jak ochrana osoby dítěte, tak také ochrana jeho zájmů.⁴⁰

Právo a povinnost ochrany dítěte by mělo jít ruku v ruce s právem péče o dítě. Jedná se o dvě práva, která spolu do jisté míry velmi souvisí. Pokud o dítě pečují, pak také dbám na to, aby nepřišlo k nějaké újmě, a to jak k újmě fyzické, tak k té, která by mohla vzniknout na jeho právech a zájmech. Řekla bych, že nezletilý rodič, který je schopen o dítě pečovat, je také schopen je dostatečně ochránit před negativními vlivy, které by na něj mohly působit.

2.3.3. Udržování osobního styku s dítětem

Udržování osobního styku s dítětem je jedním z dalších práv, které patří do rodičovské odpovědnosti. Výkon tohoto práva nelze svěřit jiné osobě než rodiči dítěte a v situaci, kdy spolu rodiče nežijí, platí jejich vzájemná informační povinnost a stavu a o zájmech dítěte. V případě omezení svéprávnosti a pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti může soud rozhodnout, že

---

³⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 189.

⁴⁰ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 816-817.

se právo styku s dítětem rodiči zachová. Jestliže je však výkon rodičovské odpovědnosti u nezletilého rodiče, který není plně svéprávný, pozastaven už ze zákona, můžeme dovodit, že právo styku s dítětem je mu zachováno.⁴¹

Z výše uvedených informací vyplývá, že nezletilý rodič má právo stýkat se se svým dítětem. Je třeba se zamyslet nad tím, zda má rodič právo osobní péče o dítě či nikoliv. Pokud má rodič oprávnění vykonávat toto právo osobně, pak se zachování práva osobního styku jeví jako logické a bude proto jedním z dalších práv, které nezletilému rodiči bude náležet i když jej zákon výslovně nezmiňuje, jelikož ho bude možné dovodit jako právo, které vyvěrá z práva péče o dítě. Jestliže rodič nebude moct vykonávat osobní právo péče o dítě, pak si i tak myslím, že mu má být zachováno právo osobního styku s dítětem, a to minimálně v určitých pevně stanovených intervalech, které by měl stanovit soud nebo vzájemná dohoda rodičů.

2.3.4. Řádná výchova a vzdělání

Rodiče jsou povinni zajistit dítěti řádnou výchovu a vzdělání. Vzdělání rodiče dítěti zajišťují zejména výběrem školy a pomocí na přípravu k výkonu budoucího povolání, rodiče jsou povinni v případě výběru a přípravy povolání zjistit názor dítěte. Správná výchova se zabezpečí zejména správným výchovným působením rodiče na jeho dítě a také tím, aby mu byl jeho celkovým způsobem života příkladem. Výchova by měla být vedena zejména s cílem, aby si dítě osvojilo řádný způsob života, který zahrnuje jak přístup k práci, tak také úctu k druhým a určité morální zásady.⁴² Dítě je dle zákona povinno dbát svých rodičů a rodiče jsou oprávněni použitím výchovných opatření dítě řídit a to až do nabytí jeho plné svéprávnosti.⁴³

Jelikož zákon ani komentář nepoukazuje na žádnou souvislost mezi právy nezletilého a povinností řádné výchovy a vzdělání, pak si myslím, že tato práva nezletilý nesvéprávný rodič nemá. Schopnost počít dítě je velmi individuální a záleží na biologické vyspělosti každého člověka, proto mohou nastat situace, kdy dojde k početí i ve velmi brzkém věku. Aby rodič měl možnost rozhodovat o umístění svého dítěte do vzdělávacího zařízení jako plně svéprávný, musí mu být alespoň 12 let, pokud přihlédneme ke skutečnosti, že dítě nastupuje základní školní docházku ve věku šesti let. Protože možnost počít dítě je různá případ od případu, najdeme i nezletilé rodiče, kteří počnou dítě v dřívějším věku. V této situaci musí i nezletilý rozhodnout o umístění svého dítěte do vhodného zařízení. Pro vybrání ideální školy je často třeba zjišťovat si

---

⁴¹ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 816-817.

⁴² ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 817-818.

⁴³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 191.

o škole nejružnější informace a porovnávat jednotlivá vzdělávací zařízení mezi sebou na základě různých kritérií. Nemyslím si, že nezletilý je schopen zvážit všechny potřeby, které dítě nastupující k výkonu základní školní docházky má, a proto by neměl mít právo rozhodovat o vzdělání dítěte. Na druhou stranu si myslím, že by měl být zjištěn názor nezletilého rodiče k umístění a výběru vzdělávací instituce pro jeho dítě.

Co se týče povinnosti k zajištění řádné výchovy, pak by rodič měl být pro dítě vzorem, a to jak v chování, tak také k přístupu k životu a k dodržování morálních zásad. To, zda rodič bude mít povinnost řádné výchovy dítěte, bude záležet případ od případu. Každopádně je třeba vzít v úvahu to, že nezletilý není ve většině případů dostatečně zralý, aby mohl vést dalšího nezletilého a být mu příkladem, a to zejména uvážíme-li skutečnost, že než dojde k nabytí zletilosti, prochází nezletilý vývojově fází dospívání, která je známá zejména obdobím vzdoru vůči učitelům i svým rodičům. Z tohoto vyvozují, že nezletilý není obecně schopen zajistit řádnou výchovu svého dítěte, a tudíž mu tato povinnost nenáleží. Samozřejmě nic z toho, co bylo zmíněno výše nebrání nezletilému, aby přihlížel správné výchově svého dítěte a osvoji si jednání, které bude v pozdější době hodno následování.

2.3.5. Určení bydliště dítěte

Jednou z podstatných věcí, která vyžaduje shodu obou rodičů, představuje určení bydliště dítěte. Pokud se rodiče dítěte nedohodnou, pak bude bydliště dítěte určeno soudem. Bydliště je obecně místo, kde osoba žije s úmyslem žít tam trvale. Zpravidla zde žije i jeho rodina a zejména je to místo, které považuje za svůj domov. Určení bydliště, které je myšleno jako právo tvořící součást rodičovské odpovědnosti zde představuje spíše místo, kde dochází k soustředění zájmů dítěte, tedy místo, kde bude dítě doopravdy žít.⁴⁴ Je nutné říct, že bydliště a určení trvalého pobytu jsou dvě odlišné věci, kdy trvalý pobyt je institutem spíše administrativním. Určení bydliště je pro právo důležité zejména z pohledu procesního, jelikož díky němu dochází k určení příslušného soudu dítěte.⁴⁵

V ideálním případě žije dítě tam, kde jeho rodiče. Pokud spolu ale jeho rodiče ve společné domácnosti nežijí, pak je bydliště dítěte stejné jako bydliště rodiče, který o dítě pečuje. Může se objevit situace, kdy jeden z rodičů bude chtít změnit bydliště dítěte. V tomto případě bude ke změně bydliště potřebovat souhlas druhého rodiče jako nositele rodičovské odpovědnosti, popřípadě souhlas soudu. Změna bydliště bez souhlasu druhého rodiče by v tomto případě

---

⁴⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 111-112.

⁴⁵ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 818.

znamenal velký zásah do práva styku druhého rodiče s dítětem.⁴⁶ Ochrana rodiče před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života je upravena i v článku 10 Listiny základních práv a svobod.⁴⁷

Určení bydliště dítěte je velmi důležitou skutečností. To usuzuji zejména z toho, že zákonodárce vyžaduje, aby se rodiče jednoznačně shodli a v případě, že ke shodě nedojde, rozhodne soud. Pro každé dítě je důležité, aby žilo se svými rodiči bez ohledu na to, zda je jeho rodič zletilý či nezletilý. Můžeme najít situace, kdy jeden z rodičů již bude zletilý, a proto bude vykonávat rodičovskou odpovědnost v celém rozsahu. Takový rodič bude rozhodovat o všech záležitostech dítěte, avšak měl by vzít v úvahu názory nezletilého rodiče, minimálně z toho důvodu, že je stále nositelem rodičovské odpovědnosti. V případě práva na určení bydliště nesmí nezletilému rodiči znemožnit, aby mohl dítě navštěvovat a být s ním v pravidelném kontaktu, bude-li to na straně nezletilého rodiče možné. Jestliže by došlo k znemožnění návštěv nezletilého s jeho dítětem, bylo by to klasifikováno jako zásah do práva osobního styku s dítětem, které by dle mého názoru mělo zůstat nezletilému rodiči zachováno. Pokud budou oba rodiče nezletilí, pak bude o bydlišti dítěte rozhodovat jiná osoba. Opět by měla vzít v úvahu názor nezletilého rodiče a dbát na možnost styku s jeho dítětem.

Je pravděpodobné, že v mnohých případech bude dítě v péči prarodičů, popřípadě jiných příbuzných nezletilých rodičů. V takové situaci by dle mého názoru bylo nejlepší, aby žili všichni společně, ale je jasné, že ne v každém případě to bude reálně možné. Zamysleme-li se nad tímto případem, pak nad nezletilým rodičem vykonává rodičovskou odpovědnost jeho rodič, a ten v tomto případě rozhoduje o jeho bydlišti až do nabytí jeho plné svéprávnosti, proto z logiky věci, bude-li dítě nezletilého rodiče umístěno do jeho péče, pak nezletilý rodič bude rozhodovat i o jeho bydlišti, a to bude stejné, jako bydliště jeho nezletilého rodiče.

2.3.6. Zastupování dítěte

Zákon výslovně říká: „Rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé.“⁴⁸ Co se týče ne plně svéprávných nezletilých, pak se na ně uplatní rodičovská odpovědnost jejich rodičů. V tomto případě rozlišujeme případy, kdy nezletilý může jednat samostatně s ohledem na jeho rozumovou a volní vyspělost, kdy má nezletilý způsobilost zavazovat se k výkonu závislé práce podle pracovního práva, takové, kteří jednají se souhlasem

---

⁴⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016, s. 112-113.

⁴⁷ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.

⁴⁸ § 892 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

svého zákonného zástupce, popřípadě se souhlasem zákonného zástupce a soudu v určitých případech týkajících se obchodního práva, a v poslední řadě na takové, za které jedná pouze jeho zákonný zástupce. V posledním zmíněném se bude jednat především o rodiče v rámci výkonu jejich rodičovské odpovědnosti. Zákonnými zástupci dítěte jsou jeho rodiče, pokud má dítě oba rodiče, zastupují dítě dohromady. Jednat však může každý z rodičů samostatně. V případě, kdy za dítě jedná vůči nějaké třetí osobě, jež je v dobré víře, pouze jeden z nich, existuje zde právní domněnka, že jedná se souhlasem druhého rodiče.⁴⁹ V případě, že by rodič dítě zastupoval v situaci, kdy by mohlo dojít ke střetu jeho zájmu a zájmu jeho dítěte, popřípadě mezi zájmy dětí, které mají stejné rodiče, pak soud jmenuje kolizního opatrovníka.⁵⁰

Je zřejmé, že dítě není způsobilou osobou k jednání v určitých záležitostech. Proto k zastoupení dítěte dochází, pokud není plně svéprávné, a to zejména v situacích, ke kterým není právně způsobilé. Myslím si, že tato úprava slouží zejména k ochraně dítěte, a to proto, že jednání, ke kterému dítě není oprávněno nebo které není provedeno za zákonem stanovených podmínek, by mělo být neplatné.

Co se týče nezletilého rodiče a jeho jednání za jeho nezletilé dítě, dle právní úpravy k takovému zastoupení svého dítěte není oprávněn. To vyplývá z právní úpravy zastoupení dítěte, kdy za nezletilé dítě jedná v případě výkonu rodičovské odpovědnosti rodič. Z toho usuzuji, že nezletilý, který již sám je rodičem nemůže jednat za své dítě, jelikož nemá stejné postavení jako zletilý plně svéprávný rodič. Nemůže dítě zastupovat ve věcech, ke kterým sám není způsobilý jednat, protože k tomu, aby jeho vlastní jednání bylo platné, musí být také splněny podmínky stanovené zákonem k zastoupení dítěte. Avšak je třeba se zamyslet nad situací, kdy je nezletilý rodič dostatečně rozumově i volně vyspělý k určitému jednání. V tomto případě si myslím, že jednal-li by za své dítě, pak by takové jednání mělo být platné, protože on sám splňuje podmínky stanovené zákonem, které ho opravňují jednat. Je však třeba dodat, že vždy musí jednání v zastoupení být v souladu se zájmem dítěte.

2.3.7. Správa jmění dítěte

Posledním z práv, které je součástí rodičovské odpovědnosti, je správa jmění dítěte. Správa jmění dítěte zahrnuje nejen správu majetku, ale také správu pohledávek a závazků dítěte.⁵¹ Jměním dnešní právní řád rozumí soubor majetku a dluhů náležející určité osobě. Na rozdíl od majetku,

⁴⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 194.

⁵⁰ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 818.

⁵¹ ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 858. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 819.

kteřý představuje soubor majetkových hodnot, jsou součástí jmění i hodnoty záporné, pasiva.⁵² V případě nakládání s majetkem dítěte mají rodiče povinnost právo se o něj starat jako řádní hospodáři.⁵³

Péče řádného hospodáře se hojně vyskytuje zejména v zákoně o obchodních korporacích, kde rozvíjí princip poctivosti, upravený v občanském zákoníku. Pojem péče řádného hospodáře se v zákoně o obchodních korporacích vztahuje především na jednání členů volených orgánů. Tyto osoby musí jednat hlavně s potřebnými znalostmi, pečlivostí a loajalitou. V situaci, kdy osoba, která má jednat s péčí řádného hospodáře, zjistí, že jejího výkonu není schopna, je povinna z toho vyvodit důsledky, jinak bude za své nedbalé jednání právně odpovědná.⁵⁴ Pokud rodiče tuto povinnost poruší a s majetkem dítěte nenakládají s potřebnou péčí, jsou povinni nahradit mu škodu, která vznikla.⁵⁵

Pojem péče řádného hospodáře není v občanském zákoníku přímo definován. Definici obsahuje zákon o obchodních korporacích, který je *lex specialis* k občanskému zákoníku a který ho používá zejména v souvislosti s výkonem práv a povinností členů orgánů obchodních společností. Na základě argumentu a *simili* dovozují, že jelikož se i v případě správy jmění dítěte jedná o rozhodování s nakládáním s majetkovými hodnotami, stejně jako v případě rozhodování v rámci výkonu práv a povinností člena orgánů korporace, bude se pojem péče řádného hospodáře používat v případě správy jmění dítěte obdobně, a to ve smyslu náležitě pečlivosti, věrnosti a s dostatečnými zkušenostmi.

Rodičům může náležet odměna za správu jmění jejich dítěte, a to v případě, že ji vykonávají řádně a jedná se o správu, která je značně obtížná. Jakmile dochází mezi rodiči k rozhodování o jmění dítěte, pak zákon vyžaduje jejich dohodu, jestliže nedojde k dohodě v podstatných záležitostech, rozhodne soud. Zákon upravuje demonstrativní výčet situací, kdy je třeba, aby soud schválil jednání rodičů. Jedná se například o uzavírání smlouvy s opětujícím se plněním, ke kterému by docházelo dlouhodobě, jednání, týkající se budoucího jmění dítěte, pokud se nejedná o běžné záležitosti atp. Pokud by mohlo dojít k jednání, které by mohlo ohrozit zájem dítěte v majetkových

---

⁵²KOUKAL, Pavel. Komentář k § 495. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1751–1752.

⁵³KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 195–196.

⁵⁴ŠOLC, Martin. *K novému pojetí péče řádného hospodáře* [online]. EPRAVO.CZ, 3. června 2014 [cit. 10. května 2018]. Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-novemu-pojeti-pece-radneho-hospodare-94266.html>>.

⁵⁵KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 195–196.

vztazích, pak soud jmenuje dítěti v těchto věcech opatrovníka, a to i bez návrhu.⁵⁶

Správa jmění je dle mého názoru spolu se zastoupením dítěte jednou z nejdůležitějších částí rodičovské odpovědnosti, zejména co se právního jednání týče. Rodič v obou případech do značné míry ovlivňuje budoucí postavení dítěte v právních vztazích. Naopak ochrana dítěte, styk s dítětem, určení bydliště dítěte a povinnost řádné výchovy a vzdělání formují osobnost dítěte jako takovou.

Souhlasím tedy se zákonodárcem, který nesevěřuje nezletilému právo správy jmění dítěte, a to zejména na základě toho, že dítě nemá dostatečnou rozumovou a volní vyspělost, aby bylo schopno postarat se o svůj majetek. V případě nezletilého rodiče usuzuji, že on sám neumí rozhodovat o svém jmění, natož pak rozhodovat o jmění svého vlastního dítěte. Vezmu-li v úvahu situaci, kdy by byl pro správu jmění jmenován opatrovník, měl by s nezletilým rodičem konzultovat svá rozhodnutí, jelikož i tímto způsobem se může nezletilý rodič naučit, jak správně zacházet s majetkem a získat potřebné zkušenosti v této oblasti. Jakmile pak nabyde plné svéprávnosti, bude schopen sám v určitých situacích rozhodovat jak o svém vlastním jmění, tak i o jmění svého nezletilého dítěte.

---

⁵⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 195–196.

3. Osvojení

Tato kapitola má přiblížit pojem osvojení a také má poskytnout odpověď na otázku, zda může být nezletilý rodič osvojen, pokud ano, co se děje s jeho dítětem. Také by měla pomoci zjistit, zda i nezletilý rodič sám může osvojit. Nakonec by měla poskytnout odpověď na otázku, jak je to v případě osvojení dítěte nezletilého rodiče. Má nezletilý rodič právo poskytnout souhlas s osvojením svého dítěte nebo ne?

3.1. Osvojení nezletilého

Osvojení je institutem, díky kterému dochází k přijetí cizího dítěte za vlastní. Podle ÚS by k němu mělo být přistupováno až v případě, kdy se původní rodina ocitne v krizi, jelikož se jedná o formu náhradní rodinné péče. Stejně tak souhlasí ÚS se zákonodárcem, který v první řadě upřednostňuje osvojení manželi. ÚS vidí manželství jako nejtěsnější možnost soužití muže a ženy, které způsobem svého vzniku a práv a povinností, které vznikají mezi manžely, dává největší záruku naplnění účelu osvojení.⁵⁷ Díky osvojení dochází ke vzniku statusové změny osvojence. Na základě této statusové změny přestává být osvojenec příbuzným ve své původní rodině a vzniká mu příbuzenský vztah ke členům rodiny nové.⁵⁸

Osvojení je institutem, který vytváří pro dítě nové prostředí, ve kterém může vyrůstat, pokud jeho původní biologická rodina není schopna zajistit náležitou péči a vývoj. Myslím si, že úprava osvojení jako takového je potřebná a může být velmi užitečná zejména z toho důvodu, že dítě pak vyrůstá v úplné rodině, má otce i matku, díky kterým má vzory, jež by ve své původní rodině buď nemělo nebo by neposkytovaly záruku správné výchovy. Jak již bylo zmíněno dříve u manželství, je žádoucí, že by dítě mělo mít jak mužský, tak i ženský vzor. Pokud by výchova a život v osvojitelově rodině poskytovaly záruku náležité výchovy a bylo by osvojení v zájmu dítěte, nevidím důvod, proč by dítě nemělo být osvojeno, ba naopak je pro něj a jeho vývoj výhodnější žít v takovém prostředí.

3.1.1. Osvojení nezletilého rodiče

V situaci, kdy dojde k osvojení nezletilého rodiče, zákon říká: „Bylo-li osvojeno dítě, které je rodičem, vztahují se účinky osvojení i na jeho dítě.“⁵⁹ Z daného ustanovení vyplývá, že se bude vztahovat na situace, kdy dítě osvojovaného již existuje. Dítě osvojovaného rodiče pak nemusí

---

⁵⁷Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15, bod 34, 39. (získáno 29. května 2018 z databáze Beck-online).

⁵⁸KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. O příbuzenství a švagrovství. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 8, s. 294-298.

⁵⁹ § 834 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

projevovat svůj názor na osvojení a je osvojeno automaticky ze zákona. Dochází zde k přerušení vztahů v původní rodině osvojovaného rodiče a tím i těchto vztahů k dítěti osvojovaného rodiče.⁶⁰

Jak vyplývá z výše zmíněných informací, sám zákonodárce pamatoval na situaci, kdy může dojít k osvojení nezletilého rodiče a zahrnul do zákonné úpravy ustanovení, které takovéto situace upravuje. Dané ustanovení dává jasnou odpověď na otázku, co se děje s dítětem nezletilého rodiče, který je předmětem osvojení. Toto dítě je automaticky osvojeno osvojencem osvojovaného rodiče. Dle mého názoru je tento stav logický. Dítě by mělo vyrůstat se svým rodičem a ve většině případů nebude natolik vyspělé, aby vyjádřilo svůj názor na osvojení. Osvojitel bude vykonávat rodičovskou odpovědnost nad nezletilým rodičem, a tak bude také ovlivňovat vývoj jeho dítěte, protože z výše uvedeného zákon nezletilému rodiči přiznává pouze právo péče. Je nutné říci, že zde se bude měnit i právo určit bydliště dítěte. Jelikož dojde k osvojení, pak nezletilý rodič bude bydlet v rodině s osvojencem, kde bude bydlet i jeho dítě a tím dojde i k určení jeho bydliště. Je faktem, že bydliště se změní v důsledku osvojení a bude v místě bydliště osvojitele. V souvislosti s osvojením se bude dle mého názoru vždy zkoumat zájem dítěte, v tomto případě zájem obou nezletilých a v souvislosti s tím bude řešeno i to, jestli osvojitel poskytuje dostatečné prostředí k vývoji dítěte.

S osvojením nezletilého rodiče dochází ke změně jeho právního postavení. Je nutné zmínit i to, že dochází také ke změně právního postavení jeho dítěte tím, že dojde k zprerhání vazeb v původní rodině a vzniku vazeb v rodině druhé. Nezletilý rodič osvojením vstupuje do právních vztahů osvojitele a tím mu vznikají jiná práva a povinnosti, než která měl před osvojením.

3.1.2. Nezletilý rodič jako osvojitel

Osoba osvojitele musí mít vlastnosti, které jsou stanoveny přímo zákonem. Ten říká, že osvojitel musí být zletilý, svéprávný, musí svým způsobem života a vlastnostmi, které má, pohnutkami, které jej vedly k osvojení zaručovat, že bude dobrým rodičem. K těmto podmínkám se pak přidává i požadavek na zdravotní stav osvojitele, který nesmí ve značné míře omezovat péči o osvojence. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně.⁶¹ Další podmínkou k osvojení je existence přiměřeného věkového rozdílu. Ten je zákonem stanoven na minimálně 16 let a může být i snížen, a to v případě, že to je v souladu se zájmy dítěte a pokud s tím souhlasí opatrovník,

---

⁶⁰ SEDLÁK, Petr. Komentář k § 834. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 739.

⁶¹ SEDLÁK, Petr. Komentář k § 799. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 627-628.

který osvojence v řízení zastupuje.⁶² Judikatura dokonce řeší přiměřený věkový rozdíl i z druhé strany, kdy Nejvyšší soud zamítl odvolání proti rozhodnutí okresního soudu v Chomutově, který zamítl návrh na osvojení, jelikož osvojení bránil i nepřiměřený věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojencem, který činil 47 let.⁶³

Z výše uvedeného vyplývá, že nezletilý rodič není oprávněn k tomu, aby se sám stal osvojitelem. Dle mého názoru není nezletilý nespovědný člověk ve většině případů schopen postarat se sám o sebe. V případě, že se mu narodí jeho biologické dítě, zákon omezuje i jeho rodičovskou odpovědnost pouze na právo péče. Z toho vyplývá že zákonodárce v něm nevidí dostatečně vyspělého jedince, který by byl schopen rozhodovat o dítěti ve všech záležitostech. Proto situace, kdy by byl nezletilý rodič oprávněn ještě i sám osvojit cizí dítě by byla nelogická. Z tohoto důvodu souhlasím se zákonodárcem a nezletilému rodiči bych právo osvojit si dítě nepřiznala. Co se týče přiměřeného věkového rozdílu, který stanovuje maximální věkovou hranici a který byl řešen judikaturou, nemyslím si, že tento by měl být nějakým velkým způsobem omezován. V dnešní době není ničím neobvyklým, že manželské páry mezi sebou mají věkový rozdíl v řádu několika desítek let, a nevidím důvod, proč by například manžel, kterému je 55 let, své 25leté manželce, která má pětileté dítě z předchozího vztahu, nemohl toto dítě po určité době soužití osvojit, pokud splňuje požadavky osvojení a má s dítětem vztah jako by byl jeho biologickým otcem a dítě ho také jako svého otce vnímá.

3.1.3. Souhlas s osvojením dítěte nezletilého rodiče

Vyjádření souhlasu s osvojením svého dítěte je právem každého rodiče. Jedná se o právo, které stojí mimo ta, která obsahují rodičovskou odpovědnost, a je to právo svou povahou přirozené, které náleží oběma rodičům dítěte. Zákon přiznává právo udělení souhlasu k osvojení nejen plně svéprávnému rodiči, ale i tomu, který ještě plně svéprávnosti nedosáhl. Výjimku tvoří souhlas udělený nezletilým, který ještě nedosáhl věku 16 let. Tento rodič není podle zákona oprávněn souhlas s osvojením svého dítěte vůbec udělit. V případě, že by rodič mladší 16 let udělil souhlas s osvojením a soud by jej přijal, stejně by byl takový souhlas neplatným.⁶⁴ Je nutné zmínit, že předchozí zákon o rodině obsahoval ustanovení o souhlasu nezletilého rodiče, který byl

---

⁶² NOVÁ, Hana. Komentář k §803. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 181. (získáno z databáze ASPI).

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2015, sp. zn. 30 Cdo 187/2015. (získáno 30. května 2018 z databáze ASPI).

⁶⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 157.

oprávněn takový souhlas udělit, avšak jiné omezení, jaké dnes obsahuje účinný OZ zákon o rodině neobsahoval.⁶⁵

Je důležité rovněž upozornit na ustanovení, které upravuje postup soudu v případě, kdy řízení probíhá před soudem. Jedná se o procesní ustanovení zakotvené v zákoně o zvláštních řízeních soudních, a to konkrétně v § 20 odst. 4, který říká, že pokud je nezletilý, který je schopen chápat danou situaci, účastníkem řízení, pak „soud postupuje tak, aby nezletilý dostal potřebné informace o soudním řízení a byl informován o možných důsledcích vyhovění svému názoru i důsledcích soudního rozhodnutí“.⁶⁶ Dané ustanovení má především zabránit tomu, aby docházelo k upírání práva, díky kterému by mohl nezletilý ovlivňovat své vlastní práva a povinnosti. Smyslem je kromě poskytnutí informací také možnost nezletilého navrhnout důkazy a uskutečňovat různé procesní úkony i přesto, že je v řízení zastoupen. Zároveň, pokud by procesní úkon provedený nezletilým a procesní úkon provedený jeho zástupcem byly v rozporu, by měl být použit ten, který je více ve prospěch nezletilého.⁶⁷

V případě, že ne plně svéprávný rodič uděluje souhlas s osvojením, nemůže za něj jednat jeho opatrovník, avšak soud musí posoudit, zda je takový rodič způsobilý souhlas poskytnout.⁶⁸ Důvodová zpráva označuje souhlas s osvojením dítěte jako vrcholně osobní projev vůle, a tak z toho důvodu je soud povinen zkoumat, zda je nezletilý, který tento souhlas dává, oprávněn souhlas udělit. Pokud soud shledá, že nezletilý rodič není dostatečně způsobilý k udělení souhlasu, pak není tento rodič oprávněn takový souhlas dát.⁶⁹

Dle mého názoru je souhlas k osvojení dítěte jedním z nejdůležitějších práv, které jeho rodič má, což vyplývá i z toho, že se jedná o právo, které stojí mimo práva, která jsou zahrnuta v rodičovské odpovědnosti rodiče. Stejně tak se dá usuzovat na jeho důležitost i z toho, že je důvodovou zprávou označeno jako právo vrcholně osobní povahy s čímž se pojí fakt, že souhlas s osvojením není oprávněn dát opatrovník rodiče, ale náleží výlučně rodiči, pokud tento má všechny vlastnosti, aby mohl jeho projev vůle vyvolávat právní následky. Myslím si, že zákonodárce tímto ustanovením osvětlil situace, které za účinnosti starého zákona o rodině musela vyřešit právní praxe, jelikož dle staré úpravy mohly jakýkoli nezletilý dát souhlas s osvojením, čímž mohlo docházet k zásadním zásahům do právních postavení obou nezletilých, i

---

⁶⁵ §67 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ §20 odst. 4 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ SVOBODA, Karel. Komentář k § 20. In: SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 38.

⁶⁸ §811 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 354.

když si myslím, že soud vždy zkoumal, zda je rodič dostatečně vyspělý a způsobilý takový souhlas poskytnout a zda stav nastalý po osvojení nebude v rozporu se zájmy nezletilého dítěte.

Je nutné zmínit, že zákonodárce právo udělení souhlasu s osvojením nepřiznává nezletilému rodiči, který nedovrší věku 16 let. Dle mého názoru je toto rozhodnutí zákonodárce až moc striktní. Je zřejmé, že zákonodárce tímto způsobem rozhodl proto, že shledal nezletilé věku nižšího 16 let jako nedostatečně rozumově a volně vyspělé, aby byli oprávněni udělit souhlas, který je významným zásahem do právního postavení nejen jejich, ale především jejich dítěte a jako takové má sloužit k ochraně obou nezletilých. Avšak myslím si, že osvojení je natolik významným zásahem, že by rodič dítěte, ať už je jakéhokoliv věku, měl mít právo projevit svůj názor a s tím související souhlas či nesouhlas s osvojením svého dítěte a tento názor by měl být soudem zjištěn a soud by jej měl zvážit.

V této situaci je nutné dbát a myslet také na to, že existuje i procesní úprava, která doplňuje úpravu hmotněprávní zakotvenou v občanském zákoníku. Ten pouze říká, že nezletilý mladší 16 let nemá nárok udělit souhlas s osvojením, avšak když se podíváme do úpravy v procesním předpise zjistíme, že zde zákon říká, že nezletilý by měl být soudem vyslechnut. A zároveň by měl být poučen o možných následcích, které může jeho názor a případné vyhovění soudem přinést. Dle mého názoru je podstatné nezapomínat na to, že paralelně s hmotněprávní úpravou existuje i úprava procesní, která upravuje řízení před soudem.⁷⁰ V tomto případě sice občanský zákoník nedává právo nezletilému mladšímu 16 let udělit souhlas s osvojením, zároveň však procesní úprava říká, že by soud měl nezletilého vyslechnout. Je nutné podotknout, že procesní úprava není předmětem této práce, proto se jí nebudu více zabývat. Je však důležité zvonu upozornit na výše zmíněné ustanovení, jelikož se bude objevovat ve všech řízeních, ve kterých bude jako účastník vystupovat nezletilý a svým způsobem se dotýká hmotněprávní úpravy a právního postavení nezletilého, a to jak u osvojení, tak u rodičovské odpovědnosti.

Jelikož se ale jedná o významný zásah do právního postavení obou nezletilých, mělo by být poměřováno právo udělit souhlas osobou mladší 16 let s právem ochrany nezletilého. Dle mého názoru je ve společnosti potřeba chránit nezletilé před právním jednáním, které by mohlo zásadně ovlivnit jejich budoucnost, a i když by bylo osvojení nezletilého dítěte určitě v jeho zájmu, je nutné jej chránit, proto v konečném důsledku souhlasím se zákonodárcem, že by nezletilý mladší 16 let neměl být oprávněn udělit souhlas s osvojením svého dítěte, avšak vždy by měl soud zjistit názor rodiče dítěte a zvážit všechny skutečnosti a argumenty, které rodič uvede.

---

⁷⁰ §20 odst. 4 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

3.2. Osvojení zletilého

S rekodifikací soukromého práva byl do právního řádu vložen institut osvojení zletilého. Na rozdíl od osvojení nezletilého, zde není zákonem vyžadováno, aby bylo osvojení v zájmu osvojované osoby, ale osvojení musí být v souladu s dobrými mravy. Tento typ osvojení se může využívat například v situacích, kdy osvojovaný nezletilý má již zletilého sourozence, a tak díky institutu osvojení zletilého mohou být osvojeni oba sourozenci.⁷¹

Dle mého názoru zavedením institutu osvojení zletilého došlo k vykrytí situací, kdy se nestihne dítě osvojit před nabytím jeho zletilosti. Nevidím důvod, proč by nemohli být osvojenec a osvojitel právně považováni za rodinu, pokud naplňují veškeré požadavky pro osvojení a pokud i oni sami mezi sebou mají vztah jako v biologické rodině.

3.2.1. Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého

Existují dva druhy osvojení zletilého, a to osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého a takové, které jeho obdobou není. V prvním případě musí být k osvojení splněny taxativně stanovené podmínky v zákoně, kterými jsou: tentýž osvojitel osvojil přirozeného sourozence osvojovaného, osvojovaný byl v době podání návrhu nezletilým, osvojitel o osvojovaného pečoval již v době jeho nezletilosti nebo pokud osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela. Výše zmíněné podmínky jsou vyjádřeny alternativně, a proto postačí, bude-li splněna alespoň jedna z nich. Zároveň je také nutné, aby osvojení nebylo v rozporu se zájmy biologických rodičů.⁷²

Na rozdíl od klasického osvojení nezletilého není v tomto případě vyžadován souhlas přirozených rodičů. U tohoto typu osvojení dochází ke vzniku příbuzenských vazeb v nové rodině osvojence.⁷³ Souhlas biologických rodičů dítěte zde není vyžadován z toho důvodu, že dítě již dosáhlo zletilosti, jelikož povinnost rodičů starat se o osobnost dítěte zaniká dosažením zletilosti.⁷⁴

Z podmínek a možností, kdy může dojít k osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého se tématu této práce bude týkat zejména ta možnost, kdy se návrh na osvojení podá v době, kdy je osvojenec ještě nezletilý, avšak v mezidobí se stane zletilým. Tímto může dojít k osvojení nezletilého rodiče, avšak ten se stane v době před ukončením řízení zletilým, a tím zaniká

---

⁷¹ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013, 123 s.

⁷² PETERKOVÁ, Kamila. K osvojení zletilého [online]. E-PRAVO.CZ, 16. září 2015 [cit. 29. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-osvojeni-zletileho-98783.html>>.

⁷³ CIBIENOVÁ, Markéta. K podmínkám osvojení zletilého [online]. E-PRAVO.CZ, 9. březen 2016 [cit. 29. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-podminkam-osvojeni-zletileho-100678.html>>.

⁷⁴ SEDLÁK, Petr, ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 847. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 773.

možnost být osvojen klasickým osvojením nezletilého. Dle mého názoru byl je tento typ osvojení zakotven v právním řádu proto, aby mohlo být původně nezletilé dítě opravdu osvojeno, pokud k tomu z jakéhokoli důvodu nedojde za jeho nezletilosti. Důležité je, že musí být naplněna nějaká z podmínek stanovených v zákoně, v tomto případě pak musí být podán návrh na osvojení ještě v době nezletilosti osvojovaného dítěte. Veškeré důsledky pro osvojence i osvojitele budou stejné jako v případě osvojení nezletilého.

Dalším případem, kdy by se osvojení zletilého ovlivnilo právní postavení nezletilého rodiče by byla situace, kdyby došlo k osvojení zletilého, který má nezletilého potomka, který je již sám rodičem. Z výše uvedených možností by se mohlo jednat o osvojení, kdy osvojitel osvojil přirozeného sourozence osvojence. Tento případ by mohl nastat v případě většího věkového rozdílu sourozenců, který není ve společnosti až tak neobvyklý. Dále by se mohla užít podmínka, kdy osvojitel osvojuje dítě svého manžela. V obou situacích se bude zejména řešit souhlas nezletilého dítěte osvojovaného s osvojením jeho rodiče.

Ustanovení §852 OZ říká, jaké následky má osvojení pro potomky osvojovaného. Pokud jsou tito potomci narozeni před osvojením, vznikají právní následky spojené s osvojením jejich rodiče pouze v případě, pokud vyslovili s takovým osvojením svůj souhlas. U potomků, kteří se narodili až po osvojení jejich rodiče není souhlas vyžadován.⁷⁵ V tomto případě nelze využít pravidlo v existující u osvojení nezletilého rodiče, které říká, že osvojení je platné i pro jeho dítě, které k němu není povinno vyslovit souhlas. Důvodem, na základě, které nelze použít pravidlo platné v případě osvojení nezletilého rodiče je právě existence potomků před osvojením.⁷⁶

Dle mého názoru je toto pravidlo specifické a bude dopadat na omezené množství případů, stejně jako osvojení zletilého celkově. Zákon sám nerozlišuje, zda se jedná o potomky zletilé či nezletilé, z toho vyvozují, že v případě, kdy se bude osvojovat zletilá osoba, bude vždy užíváno pravidlo v §852 OZ a bude jedno, zda bude mít zletilé či nezletilé potomky. Jestliže se bude jednat o nezletilé dítě osvojovaného, toto je tedy oprávněno vyjádřit svůj souhlas bylo-li narozeno před osvojením. Otázkou je, od jakého věku je nezletilý oprávněn takový souhlas dát sám a kdy je k jeho jednání třeba zastoupení opatrovníkem.

Odpověď na tuto otázku poskytuje komentář k OZ, který říká, že zákon poskytuje nezletilému možnost vyjádřit se k jeho vlastnímu osvojení, čímž je dán předpoklad, že je nezletilý od určitého věku schopen pochopit význam a následky osvojení, a tudíž by měl být schopen od tohoto věku

---

⁷⁵ §852 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ SEDLÁK, Petr, ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 852 In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 794.

pochopit význam osvojení jeho rodiče. Na základě těchto informací autoři komentáře vyvozují, že věkem, kdy je nezletilý oprávněn dát svůj souhlas s osvojením je věk 12 let. V případě nižšího věku bude nezletilý v řízení zastoupen opatrovníkem.⁷⁷

Z výše uvedených informací vyplývá, že právní postavení nezletilého rodiče v případě osvojení jeho zletilého rodiče je posíleno, a to tím, že nezletilý je od určitého věku vždy oprávněn poskytnout souhlas s osvojením. V tomto případě on rozhoduje o tom, zda bude mít osvojení právní následky jak pro něj, tak i pro jeho vlastní děti. Když porovnáme pravidlo souhlasu v případě, kdy je osvojován sám nezletilý rodič, jeho potomek, který existuje, není oprávněn takový souhlas poskytnout. Co se týče věku, ve většině případů, pokud bude nezletilý potomek sám rodičem, bude starší 12 let, a tak bude oprávněn sám rozhodnout, nastane-li výjimečná situace a bude mladší, soud mu ustanoví opatrovníka, jak vyplývá z výše zmíněných skutečností. Je nutné zmínit, že se jedná o novou právní úpravu, a tím, že zákonodárce sám nerozlišuje mezi zletilými a nezletilými potomky osvojovaného, bude tato problematika hlouběji řešena až judikatorní praxí.

3.2.2. Osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého

Ve druhém případě je osvojení možné, pokud to není na újmu důležitých zájmů jak potomků osvojitele, tak osvojence. Osvojení je možné pouze v případě důvodů zvláštního zřetele hodných, je-li to přínosné navzájem pro osvojitele i osvojence, popřípadě alespoň pro jednoho z nich, je-li to náležitě odůvodněno.⁷⁸ Co se týče následků u tohoto typu osvojení, pak zde nedochází k zániku příbuzenského poměru v původní rodině, práva v této rodině mu zůstávají zachována, a zároveň mu ani nevzniká příbuzenský poměr v rodině osvojitele. Osvojení zletilého také nemá vliv na jeho jméno a příjmení, to zůstává původní, leda by osvojitel dal souhlas k připojení svého příjmení k příjmení osvojence. Je-li osvojenec v manželském svazku, může dojít ke změně příjmení jen pokud souhlasí druhý manžel.⁷⁹

Z právní úpravy a podmínek, které zákon k osvojení zletilého, jež není obdobou osvojení nezletilého, vyžaduje vyvozují, že tento institut bude v praxi méně využíván jak osvojení nezletilého či druhého typu osvojení zletilého. Bude se jednat o speciální případy, protože zletilý již je plně svéprávný a předpokládá se, že je schopen se o sebe sám postarat. Myslím, že se bude jednat spíše o situace, kdy bude chtít být osvojenec s osvojitelem formálně bráni jako rodina. Jedná se pouze o jejich vzájemný vztah, který žádným způsobem neovlivňuje rodiny každého z nich, nemá vliv ani

---

⁷⁷ SEDLÁK, Petr, ŠMÍD, Ondřej. Komentář k § 852. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 795–796.

⁷⁸ §848 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Osvojení zletilého. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 5, s. 12.

na majetková práva. Tento typ osvojení se však mé diplomové práce týká pouze okrajově, proto se jím nebudu více zabývat, avšak dle mého názoru bylo vhodné zmínit, že existuje i takovýto typ osvojení.

Závěr

Právní postavení nezletilých rodičů je tématem, které není často probírané. Díky v celku obecnému názvu práce „Právní postavení nezletilých rodičů“ bylo možno pojmout právní postavení těchto osob jakýmkoliv způsobem a z libovolného hlediska, proto se tato práce mohla zabývat jejich právním postavením z hlediska rodičovské odpovědnosti a osvojení. Na základě výzkumné otázky, zda je právní postavení nezletilých rodičů v právním řádu České republiky dostatečně upraveno, bylo cílem práce kriticky zanalyzovat jejich právní postavení dle právního řádu účinného na území České republiky.

Důležité bylo vymezit rodinu a manželství, jelikož s tímto tématem velmi úzce souvisí a dle mého názoru se jedná o dvě společenské uskupení, která úzce souvisejí i spolu navzájem, jelikož účelem manželství je založení rodiny. Co se týče pojmu rodina, přesnou právní definici nám právní řád neposkytuje, stejně tak i podle ÚS se má při definování rodiny přihlídnout a použít definici sociální. Z tohoto důvodu a na základě definic rodiny v jiných společenských disciplínách lze rodinu definovat jako společenství osob, které jsou pokrevně spřízněny, a pokud to není možné, je rodinou také společenství osob, které k sobě cítí stejnou sounáležitost jako osoby, které tvoří rodinu na základě pokrevní příbuznosti. Na rozdíl od pojmu rodina, právní řád obsahuje definici manželství, a také stanovuje jasně podmínky jeho uzavření a ukončení. Manželství je z hlediska nezletilého rodiče důležité zmínit, jelikož jeho uzavřením nezletilým starším 16 let a při splnění zákonem stanovených podmínek, nabývá plné svéprávnosti, a tím pádem se velmi zásadně mění jeho právní postavení. Jeho právní postavení se mění například tím způsobem, že vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Zde tedy máme odpověď na otázku, zda se mění právní postavení nezletilého rodiče uzavřením manželství.

Za první kapitolu byla zařazena část, která se zabývá rodičovskou odpovědností. Bylo podstatné nejprve říci, co to vlastně rodičovská odpovědnost je, jak se vykonává, a především jaký je její obsah. Jedná se o soubor právních a morálních pravidel, jejichž úkolem je starat se hlavně o blaho dítěte. Jedná se o nejdůležitější nástroj, který rodič vůči svému dítěti má, na základě kterého, může ovlivňovat jeho vývoj a výchovu. Je důležité rozlišovat mezi výkonem a nositelstvím rodičovské odpovědnosti, protože nositelem je rodič vždy, avšak výkon může soud svým rozhodnutím omezit. Výkon rodičovské odpovědnosti může být modifikován pouze na základě rozhodnutí soudu, avšak existuje možnost, kdy je výkon pozastaven přímo ex lege. Tento způsob pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti míří na situace, kdy je rodič dítěte nezletilým. V tomto případě zákon pozastavuje výkon rodičovské odpovědnosti, avšak zachovává nezletilému

rodiči právo péče o dítě. Zde je vidět, že právní postavení nezletilého rodiče je omezeno, a to přímo zákonným ustanovením.

Jedna z podkapitol se zabývá obsahem rodičovské odpovědnosti. Tím je soubor různých práv a povinností, které vyjmenovává OZ v §858. Z výše uvedeného vyplývá, že na základě zákona je nezletilému rodiči z tohoto souboru oprávnění přiznán akorát výkon práva péče o dítě. Právo a povinnost ochrany dítěte bývalo součástí práva péče o dítě, ale v dnešní účinné právní úpravě je řešeno samostatně, jako jedno z jedinečných práv tvořící rodičovskou odpovědnost. Co se týče udržování osobního styku s dítětem, soud může rozhodnout o zachování tohoto práva nezletilému rodiči, záleží zde však na tom, zda je právo péče o dítě vykonáváno osobně či nikoliv. Zákon nijak neřeší povinnost rodiče k výkonu řádné výchovy a zajištění vzdělání dítěte, avšak z toho, že zákon říká, že se nezletilému rodiči zachovává pouze právo péče vyplývá, že tyto dvě povinnosti nezletilý rodič nemá. Bydliště dítěte má být určeno primárně dohodou jeho rodičů, a pokud k takové dohodě nedojde, je vhodný zásah soudu, dítě by mělo vyrůstat v pro něj vhodném prostředí, které bude poskytovat záruku řádné výchovy. V případě, kdy rodič zastupuje své dítě, zákon nezletilému rodiči výkon tohoto práva neposkytuje. Situace, kdy by nezletilý rodič rozhodoval, popřípadě právně jednal ve věcech, ke kterým on sám není dle právního řádu oprávněn by byla v rozporu se zákonem. Je nezbytné, aby zákon poskytoval zvýšenou ochranu dítěti, i z tohoto důvodu by za něj neměla být oprávněna jednat osoba, která sama v dané věci jednat nemůže. Posledním právem, které tvoří obsah rodičovské odpovědnosti je právo správy jmění dítěte. Na základě analýzy výše zmíněných práv a povinností tvořící rodičovskou odpovědnost i jejího výkonu došlo k potvrzení hypotézy, že je právní postavení nezletilého rodiče v rámci rodičovské odpovědnosti úzce nastaveno, a to tím způsobem, že nemá dostatek práv a povinností k jejímu výkonu, když mu zákonodárce výslovně poskytuje pouze právo výkonu práva péče o dítě.

Poslední kapitola této práce se zabývá problematikou osvojení. V první řadě vysvětluje, že osvojení je přijetí cizí nezletilé osoby za vlastní.⁸⁰ Dále se zabývá jednotlivými druhy osvojení v právním řádu a osvětluje v jakých situacích se osvojení dotýká právního postavení nezletilého rodiče. V situaci, kdy dojde k osvojení nezletilého, který již sám je rodičem, zákon říká, že se účinky osvojení vztahují i na jeho dítě. Osvojením rodiče dochází ke změně jeho právního postavení, a to tím způsobem, že navazuje vztahy, i právní, s novou rodinou osvojitele a zanikají vztahy v jeho původní rodině. Na základě těchto informací získáváme odpověď na otázku, zda se mění právní postavení nezletilého rodiče jeho osvojením nebo osvojením jeho potomka. Dále se tato část práce zabývá zjištěním odpovědi na otázku, zda je nezletilý rodič oprávněn sám osvojit dítě. Zákon

---

⁸⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. O příbuzenství a švagrovství. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 8, s. 294-298.

výslovně říká, jaké vlastnosti musí osoba osvojitele splňovat, a jednou z těchto náležitostí je plná svéprávnost a zletilost osvojitele.⁸¹ Z tohoto důvodu nemůže být nezletilý rodič osvojitelem cizího dítěte. Právní úprava osvojení počítá s tím, že biologický rodič je oprávněn poskytnout souhlas s osvojením jeho dítěte. Jedná se o právo, které stojí mimo práva tvořící rodičovskou odpovědnost a důvodovou zprávou je označováno za právo vrcholně osobní povahy, tudíž je jedním z nejdůležitějších práv, které rodič má. Tento souhlas je oprávněn udělit rodič, který má minimálně 16 let. Na rozdíl od předešlého zákona, OZ neopravňuje k udělení tohoto souhlasu osobu mladší 16 let. Poslední část této práce se zabývá osvojením zletilého, avšak pouze okrajově, jelikož je tento druh osvojení nový a zaměřuje se na zletilou osobu. Najdeme pár podmínek k tomuto typu osvojení, které se budou vztahovat i na nezletilou osobu. Těmi jsou zejména, že zletilý byl za podání návrhu na osvojení ještě nezletilým a dále situace, kdy dojde k osvojení zletilého, který má nezletilého potomka, který již je sám rodičem.

V celkovém kontextu práce získáváme také potvrzení další hypotézy, a to konkrétně té, že na základě neplné svéprávnosti nezletilého rodiče je jeho právní postavení omezeno. K tomuto závěru jsme došli na základě toho, že díky tomu, že není plně svéprávný, mu zákonodárce nepřiznává výkon všech práv tvořící rodičovskou odpovědnost, a taktéž je omezeno jeho postavení v rámci problematiky osvojení, kdy není sám oprávněn osvojit cizí dítě, a taktéž není do určitého věku (16 let) oprávněn poskytovat souhlas s osvojením jeho potomka.

Odpovědí na výzkumnou otázku, zda je právní postavení nezletilých rodičů v českém právním řáde dostatečně upraveno, je, že ano. K tomuto závěru jsme došli na základě kritické analýzy právní úpravy, která se zaměřuje na práva a povinnosti nezletilého rodiče v rámci výkonu jeho rodičovské odpovědnosti a osvojení. Z tohoto rozboru vyplývá, že zákonodárce v určitých ustanoveních na nezletilého rodiče pamatuje. Zákon stanovuje, jaká práva a povinnosti z rodičovské odpovědnosti mu jsou přiznány, a to zejména tím, že omezuje její výkon pouze na právo péče o dítě. Zároveň také zákonodárce upravuje jeho postavení v případě osvojení, říká že může být předmětem osvojení, jak se mění jeho právní postavení, zároveň stanovuje, že on sám se nemůže stát osvojitelem, a také řeší věkovou hranici nezletilého rodiče, od které může dát souhlas s osvojením svého vlastního potomka. Zároveň je podstatné říct, že právní postavení nezletilého je velmi odvislé od toho, že není plně svéprávný. Právní řád omezuje právní postavení nesvéprávné osoby na výkon jen těch práv, ke kterým má rozumovou i volní vyspělost.

Cílem této práce bylo na základě kritické analýzy zhodnotit právní úpravu a teoretické zdroje právní úpravy právního postavení nezletilého rodiče, a to z hlediska rodičovské

---

⁸¹ §799 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

odpovědnosti a osvojení. Až nyní, po zhodnocení veškerých hypotéz a otázek, můžeme říci, zda byl cíl této práce naplněn. Právní úprava právního postavení takového rodiče je dostatečná, zákonodárce i teoretické zdroje se právním postavením nezletilého rodiče zabývají. Z toho důvodu můžeme říci, že byl cíl diplomové práce naplněn.

I přes to, že cíl práce byl naplněn a odpověď na výzkumnou otázku byla kladná, je nutné podotknout, že je zde i prostor pro další práci zákonodárce. Jak vyplývá z vlastního textu práce, u určitých práv tvořících rodičovskou odpovědnost by mohl zákonodárce zapojit nezletilého rodiče do rozhodování o některých záležitostech, a to alespoň takovým způsobem, aby se informoval, získával zkušenosti a přehled o tom, jak se určité otázky mají řešit. Je jasné, že k tomu může v určitých situacích docházet i bez zákonné úpravy, avšak vysoká právní síla zákona a hrozba sankcí mají větší předpoklad k tomu, že se bude nezletilý rodič podle zákona řídit. V rámci osvojení zákonodárce na nezletilého rodiče myslí ve většině případů, které by mohly v praxi nastat. Obsah této práce se zaměřuje především na rodičovskou odpovědnost a osvojení, avšak právní postavení nezletilého rodiče může být zkoumáno i z jiných úhlů, jako je například jeho postavení před soudem, rozhodování o jméně a příjmení jeho dítěte a také rozhodování o zdravotních zásazích.

Bibliografie

Monografie, učebnice, komentáře

- BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2013. 375 s.
- DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha a. s., 2013. 176 s.
- ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - 975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Doplněk, 2006. 398 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 - 654)*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 2400 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015. 1054 s.
- ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges, 2016. 352 s.

Právní předpisy

- Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- Mezinárodní smlouva vyhlášená sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR č. 104/1991 Sb.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Odborné články

- DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Osvojení zletilého. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 5, s. 12.
- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Je rodina základ státu? *RoLi – Rodinné listy*, 28.května 2014, s. 13.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. O příbuzenství a švagrovství. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 8, s. 294-298.
- SCHÖN, Monika. Výkon rodičovské odpovědnosti rodičem s omezenou svéprávností. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 13-14, s. 492-495.

Internetové a další zdroje

- CIBIENOVÁ, Markéta. K podmínkám osvojení zletilého [online]. *E-PRAVO.CZ*, 9. březen 2016 [cit. 29. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-podminkam-osvojeni-zletileho-100678.html>>.
- PETERKOVÁ, Kamila. K osvojení zletilého [online]. *E-PRAVO.CZ*, 16. září 2015 [cit. 29. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-osvojeni-zletileho-98783.html>>.
- ŘEZNIČEK, David. Společná péče o dítě po rozchodu rodičů [online]. *EPRAVO.CZ*, 3. února 2017 [cit. 24. května 2018]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-pece-o-dite-po-rozchodu-rodicu-104923.html?mail>.
- SIMOTA, David. Rodina, manželství a kohabitace [online]. *E-Polis.cz*, 14. července 2005 [cit. 18. května 2018]. Dostupné na <http://www.e-polis.cz/clanek/rodina-manzelstvi-a-kohabitace.html>.
- ŠOLC, Martin. K novému pojetí péče řádného hospodáře [online]. *EPRAVO.CZ*, 3. června 2014 [cit. 10. května 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-novemu-pojeti-pece-radneho-hospodare-94266.html>>.
- ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 181. (získáno z databáze ASPI).

Judikatura

- Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 31. 5. 1976, sp. zn. Cpj 179/75, bod VI (získáno 24. května 2018 z databáze Beck-online).

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2015, sp. Zn. 30Cdo 187/2015 (získáno 30. května 2018 z databáze ASPI).
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. června 2016 sp. zn. Pl. ÚS 7/15, bod 36 (získáno 15. května 2018 z databáze Beck-online).

Shrnutí/Summary

Shrnutí

Tato diplomová práce s názvem Právní postavení nezletilých rodičů se zabývá jejich právním postavením upravených právní úpravou účinnou na území České republiky, a to zejména a konkrétně zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Práce se zaměřuje zejména na jejich právní postavení v rámci rodičovské odpovědnosti a osvojení. Cílem této práce je na základě kritické analýzy právních předpisů a teoretických zdrojů zhodnotit právní postavení nezletilých rodičů v českém právním řádu.

V první kapitole se práce zabývá pojmem rodina a manželství. Tyto dva pojmy spolu velmi úzce souvisejí, a to zejména tím, že hlavním účelem manželství je vznik rodiny. Nejdůležitější pro tuto práci je především to, jak se mění právní postavení nezletilého rodiče uzavřením manželství.

Na první kapitolu navazuje kapitola, která se zabývá rodičovskou odpovědností. Říká, co to rodičovská odpovědnost je, jak se vykonává a jaký je její obsah. Dále se zabývá jednotlivými právy a povinnostmi, které rodičovskou odpovědnost tvoří. V této části se práce zabývá tím, jaká práva a povinnosti jsou nezletilému rodiči zákonodárcem přiznána a která nikoliv.

V poslední kapitole se řeší právní postavení nezletilého rodiče v rámci osvojení. Kapitola se zabývá jednotlivými druhy osvojení, dále tím, jak se mění právní postavení nezletilého rodiče jeho osvojením, zda má právo sám osvojit cizí dítě, a jak je to s jeho souhlasem v případě osvojení jeho vlastního potomka.

Klíčová slova – nezletilý rodič, rodina, manželství, rodičovská odpovědnost, osvojení

Summary

The thesis with the title Legal status of the minor parents deals with their legal status modified by legislation valid in the territory of the Czech Republic, mainly by the regulation in the Act no. 89/2012 Coll. Civil code. This thesis is particularly focused on the legal status of the minor parents in terms of parental responsibility and adoption. The aim of the thesis is to evaluate legal status of the minor parents in the Czech Republic based on critical analysis of legal regulations as well as on relevant theoretical materials.

The first chapter of the thesis deals with terms family and marriage. These two terms are closely linked to each other especially because the main purpose of the marriage is start of the family. Conversion of the minor parent legal status by the marriage is the most important concern of the thesis.

The second chapter is focusing on parental responsibility. This chapter determines parental responsibility, its content and describes how it could be exercised. It also deals with individual rights and duties of parental responsibility. This part of the thesis is concern on the rights and duties recognized or not recognized to the minor parent by the legislator.

Lastly, the thesis deals with the legal status of the minor parent in the context of adoption. Individual types of adoption and change of minor parent legal status due to his adoption, question of this parent right to adopt somebody else's infant and also the issue of the consent with adoption of his/hers own infants are the major concern of final chapter.

Key words – minor parent, family, marriage, parental responsibility, adoption